

Lbc. 7.
2

RESPONSIO
DE CONTROVER
SIIS STANCARI,

SCRIPTA A
PHILIPPO MELAN.
ANNO M. D. LIII.

LIPSIÆ

IN OFFICINA VALEN
TINI PAPAE

Anno

M. D. LIII.

XIII

RESPO
DENTOR
STANCA

SCRIPTA
PHILIPPO
ANNO 1611

LIBRARI

IN GERICHTS
YNT

XIII

RESPONSIO
PHILIPPI MELAN-
THONIS DE
CONTROVERSIIS
STANCARI.

QVOD FILIVS DEI
Dominus noster Ie-
sus Christus crucifi-
xus pro nobis & re-
suscitatus oravit æter-
num patrem in ago-
ne suo, ut faciat, ut
unum simus in ipso, idem haud dubiè
semper orat. Ad huius summi Sa-
cerdotis precationem nostra uota et-
iam adiungamus, & petamus idem, ut
mentes & corda omnium docentium
in his Ecclesijs copulet, ut unum simus
in Deo. Sit in nobis quoque pium stu-
dium concordiaë, non quæramus in-
censi odijs quod calumniose in speci-
em exagitari possit, quædam etiam præ-
tereamus, quæ moueri non est utile.

A 2

Post

Postquam igitur à me petatum est, ut de scriptis Musculi & Stancari meum iudicium exponam, tantum præcipuas eorum controuersias attingam, non agitabo alia, quæ obiter aspersa sunt. Sæpe ex paruis initijs magna dissidia oriuntur, sicut his proximis annis multa exempla uidimus. Ideo si possem, præsens certamen tollere mallet, quàm accendere maiores contentiones. Ac Filium Dei oro, ut nos doceat & gubernet.

Sunt autem duæ Controuersiæ præcipuæ, quantum ego quidem intelligo, Altera de modo loquendi in communicatione Idiomatum, Altera de Mediatore.

De priore controuersia, hæc mihi uidetur esse iusta & plana uia concordie, ut nos omnes retineamus formas loquendi approbatas graui autoritate in Ecclesia, quia mutatio aut errores aut dissidia parit.

Vidi Musculi Propositiones editas mense Maio anni superioris, in quibus rectè loquitur de duabus naturis in Christo

Christo nato ex uirgine. Et utrunque
Musculum & Stancarum scire non du-
bito, qui modi recepti sint: Ecclesia rec-
tè & uerè dicit de Christo.

Deus est natus ex uirgine, passus,
mortuus, resuscitatus, Non dicit: Na-
tura diuina est passa, mortua, resuscita-
ta, quia in concreto persona intelligen-
tur, In abstracto tantum altera natura.

Etsi autem multi qui fontes horum
discriminum ignorant, putant esse ina-
nem subtilitatem hos modos loquendi
discernere, tamen eruditi sciunt gra-
uissimas esse causas.

Nestorius negabat has propositio-
nes, Deus est natus ex uirgine, crucifi-
xus &c. Ideo dicebat, Noli gloriari Iu-
dæ: non enim Deum, sed hominem
crucifixisti. Hinc aut ipse aut alij hoc
extruebant, Christo affuisse naturam
diuinam per societatem seu assistenti-
am, sicut affuit Eliæ, aut alijs Prophe-
tis, nec fuisse unionem Hypostaticam,
seu non fuisse unam personam.

Patiente Ioanne Baptista, quanquã
adest ei Deus, & metaphorice dicitur

A 3

Deus

Deus pati, tamen uulnus est personæ,
quæ non est Deus. Relatio tantum, id
est, contemptus ad Deum pertinet, ut
cum Legatus uiolatur, relatio ad Re-
gem pertinet. Sed Christo patiente, alio
modo dicitur Deus pati, quia hæc per-
sona patitur quæ est Deus.

Hanc formam sermonis discimus
ex ipso Filio sic loquente in Propheti-
cis & Apostolicis scriptis, ut Ioan. 8.
Amen amen dico uobis, priusquam
Abraham natus est, ego sum.

Ioan. 1. In mundo erat, & mundus
per ipsum factus est, & mundus eum
non cognouit.

Zachariæ 12. Aspicient me quem
confoderunt.

In his & multis similibus dictis, ma-
nifestum est, de uno & eodem Christo
dici, & tamen intelligi discrimina natu-
rarum oportet. Hic Christus fuit ante
Abraham secundum naturam diuinã,
ac nunc idem est subsistens seu eadem
persona, quanquam natura humana
assumta est.

Vt igitur discernatur hic Filius ab
alijs

alijs sanctis, & aliquo modo conspiciatur discrimen inter hypostaticam unionem in Christo, & societatem seu auxilium Dei in alijs sanctis, recte tradita est doctrina de communicatione Idiomatum, quæ est forma sermonis, in qua proprietas uni nature congruens, dicitur in concreto de persona, ut uulnerari, posse mori. Dicimus igitur in concreto, Christus est homo, λόγος est homo, Christus est uulneratus, Christus est mortuus, Deus est mortuus.

Propria uero diuinæ naturæ sunt æternitas, omnipotentia, immortalitas, Ita dicitur, Christus est λόγος æterni Patris, coæternus Patri, Christus est omnipotens, immortalis.

Diserte autem dictum est, communicationem fieri in concreto, non in abstracto. Vt enim necesse est retineri unitatem personæ seu unionem hypostaticam, ita necesse est agnosci duas naturas in Christo nato ex uirgine. Nec facienda est naturarum confusio. Nequaquam igitur dicimus: Natura diuina dormit, uulneratur, moritur.

A 4

Et

Et Athanasius in libro de Incarnati-
one uerè inquit: Cum non esset possi-
bile ipsum uerbum mori, quippe im-
mortalem Patris Filium, corpus sibi
quod mori posset, accepit, ut id corpus
uerbi particeps factum & moreretur
pro omnibus, & inhabitans uerbum
in corruptibile maneret. Sic ille locu-
tus est.

Ac certum est, Ecclesiã sic loqui: Na-
tura diuina nõ moritur, Et tamen ueræ
sunt propositiones in concreto, Chri-
stus est mortuus, Deus est mortuus.
Addidit autem Petrus declarationem,
1. Petri 4. Christus passus est carne. Ac
Paulus usus est particula distinctiua,
secundum, Rom. 1. & Rom. 9. Et in
Actis cap. 2. dicitur: Ex fructu lumbo-
rum eius secundum carnem. Sic postea
Athanasius & Cyrillus utuntur parti-
cula, secundum, tanquam distinctiua.
Sæpe sic loquitur Athanasius, ut in lib.
cui titulus est, De assumptione hominis,
inquit: Nonne hæc omnia secundum
humanam naturam sustinuit? &c. Sic
& Hieronymus loquitur in expositio-
ne

ne fidei, passus est secundum id quod
pati poterat, uidelicet, non secundum
naturam quæ assumptæ, sed secundum
illam quæ assumpta est, Ac mox addit:
Mortuus est Dei Filius iuxta scriptu-
ras, secundum id quod mori poterat.

Vigilius Martyr Episcopus Triden-
tinus lib. 4. inquit: Ipse igitur unus i-
demq; Dei Filius, Dominus Iesus Chri-
stus mortuus est secundum formam ser-
ui, & non est mortuus secundum for-
mam Dei. Denique passim obuia sunt
talìa dicta.

Nusquam autem inuenitur hæc for-
ma sermonis, Christus secundum u-
tramq; naturam, diuinam & humanam
est mortuus.

Discrimen naturarum sic illustri for-
ma uerborum monstrat Irenæus, pag.
185. Sicut enim homo erat ut tentaretur,
sic & uerbum erat, ut glorificaretur,
Requiescente quidem uerbo, ut posset
tentari, crucifigi & mori. Usus est Ire-
næus singulari consilio hac insigni de-
scriptione, Quiescente uerbo, id est,
Tunc non exerente suam potentiam in

repellenda passione & morte, sicut ad
Philippenses dicitur : Exinaniuit sese
&c. Non ait, naturam diuinam mor-
tuam esse, sed quieuisse, ut natura assum-
ta mori posset.

Audio autem eos qui dixerunt, Chri-
stum secundum utramq; naturam mor-
tuum esse, nunc addere interpretatio-
nem huic suæ formæ loquendi. Sed
consulo, ut phrasin Pauli, quam & po-
stea imitata est Ecclesia, retineamus,
nec in re tanta nouæ & ambiguae for-
mæ loquendi spargantur. Vbi autem
prædicatum conuenit utrique naturæ
in abstracto, ibi rectè sic loquimur, ut
Christus est uiuus in cœlo secundum
utramq; naturam &c.

Tota hæc doctrina de modis loquē-
di nota est his qui legerunt Synodi E-
phesinæ disputationes, quarum habe-
mus summas in Apologia Cyrilli.

Et extat adhuc in Bibliotheca Phor-
censi Synodus Ephesina integrè scripta
Græcè, in qua singulorum qui senten-
tias dixerunt, integræ orationes recitan-
tur, quam ante annos aliquot inspexi,
ut

ut melius cognoscerem controuersiam
Nestorij, in qua multi sunt labyrinthi.

Nec tantum rixę de modis loquendi
fuerunt, sed certamen de rebus maxi-
mis fuit: An λόγος aſſit humanę natu-
rę tantum per ſocietatem ſeu aſſistenti-
am, ſicut Elię aut Eliſæo affuit, aut an
alio modo, An ſint duo filij λόγος & na-
tus ex uirgine, An ſit Sacerdos tantum
ſecundum naturam humanam. Ex-
preſſe enim in Apologia Cyrilli refuta-
tur hæc obiectio Neſtorianorum. Si
Chriſtus ſecundum naturam diuinam
eſſet Sacerdos, ſibiipſi offerret, Item,
An una adoratione adorandus ſit fili-
us, & quomodo inuocandus ſit filius.

Fons autem doctrinæ de communi-
catione Idiomatum, eſt doctrina de u-
nionem Hypoſtatica. Ideo enim prædi-
cata communicantur, quia eſt unum
ὕψις ἀμύνον, ut dicimus, Hic homo nu-
merat, quanquam tantum mente nume-
rat. Considerandum igitur eſt aliquo
modo diſcrimen unionis hypoſtaticę
in

in hac persona, & aliorum modorum
præsentia Dei.

Primum igitur sciendum est, esse uni-
uersalem præsentiam Dei, qua tres per-
sonæ assunt omnibus creaturis, quo
ad conseruationem substantiæ, tantis-
per donec conseruantur.

Et hanc esse separabilem præsentiam,
manifestum est, quia Deus destruit
Pharaonem, & alios cum uult.

Secundo, est alia præsentia, qua ad-
est Deus beatis Angelis & hominibus,
qua non solum substantias conseruat,
sed etiam præbet eis lucem, ita ut co-
ram cernant Deum, & sit Deus omnia
in omnibus, accendens dilectionem,
iusticiam & læticiam. Quamquam
autem à beatis non discedit, tamen
beati sunt tantum hospitia & templa
Dei, à quibus discedere Deus posset,
Et excepto Christo, quilibet beatus est
ὑψίστου, non est Deus.

Tertio, est præsentia alia, qua adest
renatis in hac uita non tantum conser-
uans substantias, sed etiam per filium
& Spiritum sanctum incoans in eis no-
uam

uam lucem & iusticiam, Nec tamen
cernitur Deus, ut in uita æterna, sed
per uerbum fide agnoscitur. Hanc
præsentiam separabilem esse affirmat
scriptura, & ostendunt tristissima ex=
empla, Sicut dicitur Matthæi 12. Fiunt
nouissima hominis illius peiora prio=
ribus.

Quartò, longè alia est presentia, quæ
tantum hæc persona λόγος assumit hu=
manam naturam, non solum insepara=
biliter, sed etiam tali unione, ut sit unū
ὑφιστάμενον, & sustentetur assumpta na=
tura, & quasi gestetur in λόγῳ. Etsi
autem exemplum huius unionis nullū
in creaturis ostendi potest, quod pror=
sus congruat, tamen & ueteres Atha=
nadius Cyrillus & Iustinus, ut aliquo
modo hanc unionem declarent, homi=
nem ostenderunt. Sicut anima homi=
nis & corpus, sunt unum ὑφιστάμενον
completum, & corpus dissoluitur de=
sertum ab anima, Ita λόγος & assumpta
natura sunt unum ὑφιστάμενον, & re=
digeretur in nihilum humana natura, si
non sic gestaretur in λόγῳ.

Verba

Verba Iustini hæc sunt, Aliqui unionem, uelut Animæ ad corpus cogitantes, sic declarauerunt. Id exemplum concinnum quidem est, quanquam nõ prorsus congruit, sed tamen secundum aliquid congruit. Hæc Iustinus. Paulus hunc modum nominat *σωματικῶς* in Christo habitare Deitatem, id est, Non effectiue tantum, sed ut sit unum *σῶμα*, id est, una persona ut nos loquimur.

Multò longius abest similitudo, & ut ita dicam pictura, cum dicunt humanam naturam insertam esse diuinæ, ut surculi inferuntur alienæ arbori. Sed his qualibuscunq; picturis uetustas uoluit aliquo modo beneficia huius copulationis ostendere. Massa assumpta sustentatur à *λόγῳ*, & accipit ab eo, ut sit & subsistat. Deinde nos quasi pendentes de illo surculo gestamur. Reuerenter considerandum est consilium Dei, & gratiæ Deo agenda sunt quod misit filium, & hac miranda assumptione foedus nobiscum fecit, & ostendit ingentem amorem erga nos.

Ac

Ac pium est uti modis loquendi usi-
tatis, & non procul quærere prophe-
nas quæstiones, & modos loquendi in-
usitados.

Sæpe autem cogito hanc ipsam ob
causam in homine sic copulata esse
animam & corpus, ut sit unum ὑφιστά-
μενον, ut aliquo modo typus esset huius
arcanae copulationis, qua λόγος assum-
sit humanam naturam, & uiuificans il-
lam suam massam, restituit uitam mem-
bris suis.

DE ALTERA
CONTROVERSIÀ,
AN CHRISTVS SIT ME-
DIATOR TANTVM SECVN-
DVM HVMANAM
NATVRAM.

Discer

Discernendæ sunt ap=
pellationes quæ na=
turarum proprieta=
tes significant ab offi=
cij appellationibus.
Deus, omnipotens,
immortalis, sunt ap=
pellationes ad naturam diuinam refe=
rendæ, Homo, passus, uulneratus, mor=
tuus, sunt appellationes ad naturam hu=
manam referendæ. Sed nomina officij
sunt, Mediator, Redemptor, Saluator,
Rex, Sacerdos, Pastor &c. Hæc nomi=
na officij competunt personæ, non tan=
tum naturæ humanæ. Ac dissimili=
tudo est inter has propositiones, Filius
Dei est mortuus, Et Filius Dei est Me=
diator, Rex, Sacerdos, Pastor. Hanc
dissimilitudinem attentè cogitet pius
lector. Quanquam enim actiones quæ
dam sunt in natura humana proprie,
ut dolores omnes & agones in passio=
ne, tamen missio filij Dei ab initio fit ad
Ecclesiam, Et filius perpetuo adest Ec=
clesiæ, & uult obedientiam, ad quam
mittitur, profert Euangelium ex sinu
æterni

*appellat d. diuine
nature
humane nature
appellat.
nomina officij*

æterni patris, intercedit pro Ecclesia, seruat & uiuificat eam, & patres agnoscunt eum esse Mediatorem & Redemptorem, propter futuram obedientiam personæ post assumptionem humanæ naturæ. Nec missio & obedientia tollunt æqualitatem potentiæ, sic expresse inquit Cyrillus.

Nec intelligantur Mediator, Rex, Sacerdos, tantum de natura patiente & moriente, sed de persona placante, uictrice, exaudiente, exhibente promissiones Noui Testamenti, sicut de se Pastore inquit Dominus: Ego pono animam meam pro ouibus, Item: Ego uitam æternam do eis.

Agnoscamus igitur Mediatorem, Redemptorem, Saluatorem, Regem & sacerdotem hunc Christum, Deum & hominem, & gratias agamus Deo pro hoc immenso beneficio, quòd filium uoluit assumere humanam naturam, & hunc filium Deum & hominem uoluit esse Redemptorem & Saluatorem & caput Ecclesiæ, quod omnia perficit.

B

Huius

Huius nostræ fidei testimonia sunt manifesta, Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum dederit, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat uitam æternam. Non enim misit Deus filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut mundus saluetur per eum, Hæc necq; de sola natura humana intelligi possunt, Necq; sic accipi possunt, Quasi λόγος nihil agat apud Patrem pro nobis, aut nihil agat nobiscum.

Item, Veteres promissiones manifestè comprehendunt utramq; naturam. Semen Mulieris conteret caput serpentis. Item, In semine tuo benedicentur omnes gentes. Et Ieremiæ 23. dicitur: Suscitabo germen Dauidi, & regnabit Rex, Et hoc est nomen quo uocabunt eum, Iehoua, Iusticia nostra.

Secundo. Sic & in symbolo dicitur: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis. Iam si tantum natura humana est Redem-

demtrix, quare dicitur filius descendisse
de cœlis propter nostram salutem ?

Tertio. Epistola ad Ebræos pro-
miscue utitur his uocabulis de Messia,
Mediator noui Testamenti & summus
sacerdos. Cumq; discernit summum
sacerdotem Noui Testamenti, à sum-
mo sacerdote ueteris Testamenti, in-
quit: Lex homines constituit, summos
sacerdotes habentes infirmitatem, Ser-
mo autem Iuramenti post legem, Fili-
um in æternum consummatum.

Ostendunt autem officia summi sa-
cerdotis & Mediatoris noui testamen-
ti, non tantum intelligi naturam huma-
nam, sed personam quæ est Deus &
homo, habentem actiones in utraque
natura. Est enim summus sacerdos
noui Testamenti persona immediate
missa à Deo ad patefactionem Euan-
gelij, ad placandam iram Dei suo sacri-
ficio, & ad precandum pro nobis, ha-
bens testimonium quod exaudiatur,
per quam & exhibentur bona promissa

B 2

in no-

in nouo testamento. Huius descrip-
tionis membra recitari & declarari in
Epistola ad Ebræos, agnoscit pius
lector. Et hæc congruunt ad appel-
lationem Mediatoris.

Dicit autem Epistola ad Ebræos per-
sonam missam ad sacerdotium, esse
hunc filium, de quo inquit æternus pa-
ter, Filius meus es tu, Ego hodie genui
te. Ac missus est hic Filius statim initio
ad Ecclesiam ad patefaciendam pro-
missionem. Semen Mulieris conteret
caput serpentis, Ideo scriptum est: Fi-
lius qui est in sinu æterni patris, Ipse
enarravit nobis. Et quidem dicitur
λόγος quia per eum pater se nobis pate-
facit. Ac propter eum & per eum im-
mediate semper initio collecta est Ec-
clesia, semper affuit singulari modo pa-
tribus, sicut Iacob inquit: Deus coram
quo ambulauerunt patres mei Abra-
ham & Isaac, Deus qui nutriuit me
quamdiu fui usq; in hunc diem, Ange-
lus qui redemit me ex cunctis malis be-
nedicat pueris istis. Hic non dubium
est,

est, Angelum intelligi filium Dei, mis-
sum ad Redemptionem & benedictio-
nem.

Et Paulus expresse inquit, Christum
affuisse patribus in deserto, Biberunt
ex spirituali comitante eos petra, Petra
autem erat Christus.

Iosuaë 5. Prope Iericho uidet Iosue
Dominum coram & eum adorat & al-
loquitur.

Iob 19. dicitur: Scio quod Redem-
tor meus uiuit. Nominat Filium Dei
redemptorem, tunc uiuentem, Et hunc
ait surrecturum esse, & fore instaurato-
rem uitæ.

Hic Filius inde usque ab initio ad
Ecclesiam missus, quid agit? Docet,
orat pro Ecclesia, uiuificat dato Spiri-
tu sancto credentes, exaudit inuocan-
tes, protegit & seruat eos, Sicut de pre-
catione expresse scriptum est, Psalmo
2. Postula à me & dabo tibi gentes hæ-
reditatem. Ideo recipit nos diuinitas,
quia hic Filius est deprecator inde us-
que ab initio.

B 3

Et

Et Psalmo 16. dicitur: Ad sanctos
qui sunt in terra omnis mea uoluntas,
Et de impijs dicitur: Non assumam no-
mina eorum super labia mea. Omni
tempore pro sanctis precatus est, &
precatur, & detestatus est blasphemos.
Nominatur ergo sacerdos in æternum,

Et capite 7. ad Ebræos dicitur,
Semper uiuens, ut interpellet pro eis.
Et Danielis 12. In tempore illo stabit
Princeps magnus Micaël pro filijs
populi tui &c.

Zach. 1. Orat Angelus qui loqui-
tur in Zacharia, uidelicet, λόγος. Us-
quequo non misereberis Ierusalem etc.

Quartò, huius Mediatoris proprie-
tas est, uidere corda inuocantium, dis-
cernere ueram inuocationem, & hypo-
crisin, exaudire inuocantes, & ingredi
in consilium arcanum æterni Patris, id
est, uidere uoluntatem æterni Patris, &
pro nobis deprecari. Hæc proprie
sunt naturæ omnipotentis.

Nec

Nec dubium est Christum loqui de se, tanquam de Mediatore, cum ait: Quicquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis. Hic uult nos accedere fiducia Mediatoris. Et uult ipse in quantum Mediator, agnosci, qui exaudit, & perfert preces nostras in arcenum consilium Patris. Sic & nos ad sese accedere iubet, inquit: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Hic certe utranque naturam complectitur, quia natura humana nō recreat sine diuina.

Cunq̄ de Inuocatione cogitamus, perspicue intelligitur hanc quæstionem non esse rixas de uerbis, sed de re maxima agi, scilicet, de honore Filij Dei.

Quærit mens quid alloquaris in Inuocatione, quis exaudiat, quis opem ferat, quo obiecto debeat niti fides.

Cum dicis, Miserere mei Fili Dei, Domine Iesu Christe, non tantum alloqueris humanam naturam, sed hanc

B 4 per=

personam Deum & hominem, & petis
ut intercedat pro te, & ipse opem ferat,
id est, ut per Ipsum diuinitas tibi opem
ferat, Sicut inquit: Venite ad me om-
nes qui laboratis & onerati estis, & ego
reficiam uos, merito & efficacia. Et fi-
des nititur hac persona quæ est Emma-
nuel, credis cerni gemitus cordis tui,
quia hæc persona est Deus, credis te
recipi à Deo propter meritum & de-
precationem huius personæ, credis
hanc personam efficacem esse. Ideo
Synodus Ephesina rectè decreuit una-
latria adorandum esse Christum De-
um & hominem.

Sic & Psalmi docent, Psalmo 2. O-
sculamini Filium. Et Psal. 47. Et con-
cupiscet Rex decorem tuum, quia ipse
est Deus tuus, & adorabis eum. Et
Psalmo 72. Et adorabunt eum omnes
Reges terræ. Et Iesaiæ 11. In die illa
stabit Radix Iesse, ut sit signum popu-
lis, gentes ad eum confugient, & requi-
es eius erit gloria. Ieremiæ 23. nomi-
natim fit mentio Inuocationis, Susci-
tabo

tabo Dauidi germen iustum &c. Et hoc est nomen quo uocabunt eum, Iehoua Iusticia nostra. Id est, Hæc persona germen Dauidis & Deus sic inuocabitur, quod sit Deus, & iustificet inuocantes, det remissionem peccatorum & uiuificet.

Quod autem obiicitur. Nemo est Mediator sui ipsius, Item, Nemo est deprecator apud se ipsum: Responsio perspicua est. Hæc uera sunt eodem respectu, & ubi unica persona est. Sed hic discerni oportet inter mittentem Diuinitatem & Filium missum. Filius in quantum missus est, est Mediator & Sacerdos.

Recitat Cyrillus prorsus similem obiectionem Nestorij. Si Christus secundum naturam diuinam esset Sacerdos, sibi ipsi offerret.

Respondet, officium esse personæ. Hæc missa persona est Mediatrix apud mittentem diuinitatem. Et tamen uerum est, Filium esse *ὁμοῦσιον* æterno Patri, & æqualem potentia. Sed manet

B 5

per

personarum distinctio. Filius assum-
sit humanam naturam, non Pater, Fi-
lius perfecte nouit & honorat Patrem,
& liberrima uoluntate uult obedienti-
am, & congruunt uoluntate diuina &
humana in deprecatione. Sicut in Ioan-
ne dicitur in precatōne ante agonem.
Sit in eis tua dilectio qua me diligis.

Quinto, Mediator, Rex, Saluator,
non tantum intelliguntur de natura pa-
tiente & moriente, sed de persona uic-
trice. Sicut personam uictricem com-
prehendit promissio, Semen mulieris
conteret caput serpentis. Conterit hæc
persona non tantum merito in passio-
ne, sed etiam quia uincit mortem in suo
corpore, & in nobis, & restituit uitam
& iusticiam æternam.

Et Matt. 1. Pariet Filium, & uocabis
nomen eius Iesum, Ipse enim saluabit
populum suum à peccatis suis, saluabit
non tantum merito in passione, sed et-
iam efficacia.

De Rege manifestissimum est com-
prehendi utranq; naturam, ut Psalmo
2. Ego

2. Ego constituo Regem meum super Zion, Ego hodie genui te. Et nota sunt testimonia, ac Regis proprietas est uincere.

Quod autem obiicitur. Opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa. Victoria igitur & saluatio, est Patris, Filij, & Spiritus sancti, ac tantū passio est Christi propria. Respondeo simpliciter ad Regulam: Opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa, seruata cuiusq; personæ proprietate, Filius assumpsit humanam naturam, non alia persona, Filius & Spiritus sanctus mittuntur. Agit Filius nō à se, sed per se, ut inquit Augustinus: Saluat & uiuificat Pater, Sed hoc ordine per Filium, ut Paulus inquit, Deo gratia, danti nobis uictoriam per Dominum Iesum Christum. Et Filius inquit: Pater non iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit Filio, Quod manifestum est sic accipiendum esse, Patrem iudicare non solum, sed per Filiū iudicare, & patefacere iudicium. Per Filium patefit Euangelium, seruatur Ministerium, datur Spiritus sanctus. Ephes.

Ephes. 4. Ac dicitur Ecclesia regnum Christi, quia uerbo colligitur inde usq; ab Adam per Filium. Postea inquit Paulus: Tradet regnum Deo Patri, id est, Nunc per uerbum cernimus Patrem, postea diuinitas coram conspicietur & regnabit, non ministerio Euangelij, sed immediate.

Vetustas causas quæsiuit, quare Saluator non tantum sit homo. Et causæ recensentur, quia sola humana natura nec uidere nec sustinere magnitudinem iræ Dei potuerit, nec uincere mortem, nec reddere uitam & iusticiam æternam. Item, congruebat, ut precium maius esset peccato. Nec humana natura sola uideret uoluntatem Dei in intercessione pro alijs. Hæ causæ nihil sunt apud illos, qui dicunt, tantum naturam patientem & morientem esse mediatricem, & saluationem eodem modo esse patris, filij, & spiritus sancti, cum promissio expresse dicat. Semen mulieris conteret caput serpentis.

Chry

Chrysoſtomus loquens de Mediato-
re, hanc cauſſam ponit, quare Media-
torem oporteat communicare ambo-
bus, quorum eſt Mediator, quia Me-
diatorem oporteat cum Deo colloqui,
Verba eius hæc ſunt. Nec homo tan-
tum eſſe Mediator potuiſſet, quia cum
Deo Mediatorem colloqui oportebat.
*ἄνθρωπος ὅτι ἂν ἐγένετο μεσίτης, ἐπεὶ γὰρ
καὶ τῷ θεῷ διαλέγεσθαι.*

Irenæus loquitur hoc modo, lib. 3.
Oportebat Mediatorem Dei & homi-
num per ſuam ad utroſq; cognatiōem
in amiciciam & concordiam utroſq;
reducere, & facere ut Deus reciperet
hominem, & homo reſtitueretur Deo.
Qua enim ratione filij adoptionis eſſe
poſſemus, niſi per filium, & niſi uer-
bum caro factum eſſet, & noſtræ natu-
ræ ſociatum eſſet. Dicit in Mediato-
re duas eſſe naturas, quia nos non poſſe-
mus eſſe filij adoptionis, niſi is qui na-
tura filius eſt, aſſumſiſſet noſtræ natu-
ræ maſſam.

Et Vigilius ſic ait: Talis hoſtia re-
quire-

quirebatur, quæ ita media esset inter Deum & homines, ut & morti succumberet per illud quod hominis habebat, & mortem uinceret, eo quod diuinitatem in se tenebat. Item, Nisi talis Mediator existeret, qui de cœlestibus ueniens, conuideretur terrenis. Vnde etiam medius erit, si utrumq; non habuerit, quia nisi talem dederis inter Deum & homines, qui ita sit medius, ut ex utroq; utrumq; sit, id est, ut & Deus sit propter diuinitatis, & idem homo sit propter humanitatis naturam, humana diuinis quemadmodum reconcilientur, non ostendis.

Cyrilli longa est commemoratio in Thesauri libro 12. Mediator Dei & hominum Iesus Christus est, non solum quia reconciliauit homines Deo, sed etiam quia naturaliter & substantialiter, & Deus & homo est in una hypostasi. Item, Est autem Christus Mediator Dei & hominum, quia in eo uno Deus & homo coniunguntur.

Ambro-

Ambrosius, ut Mediator Dei & hominum esset, homo Christus Iesus, non sine diuinitate, quia in Deo homo erat, & Deus in homine, ut ex utroque esset Mediator.

Sic Epiphanius & Hieronymus loquuntur. Nec his antiquis testimonijs anteferatur mutilatum dictum in Longobardo, distinctione 19. libro tertio, quod ex Augustino citatur quod ait, Christum esse Mediatorem secundum humanitatem non secundum diuinitatem. Et tamen in eodem loco pugnantia mox citantur, unde nata est otiosa distinctio de Medio & Mediatore. Fatentur Christum secundum utramque naturam medium esse, sed Mediatorem secundum humanam. Manifestum est autem ideo dictum illud insufficiens esse, quia tantum de passione loquitur, non de uictoria, non de intercessione perpetua, quæ fit coram patre, non de perpetua conseruatione Ecclesie.

Nec dictum in Epistola ad Timotheum excludit diuinam naturam, quia
nominat

nominat personā. Vnus Mediator Dei
& hominum, Homo Christus Iesus,
Christus autem est nomen personæ, in
qua sunt duæ naturæ, quasi dicat: Hic
homo Christus est Mediator, non alij
homines, Abraham aut Moyses, de
quo etiam scriptum est Deut. 5. Ego
steti inter Deum & uos &c. Sed hic
unicus filius Dei est Mediator, quia hic
assumpta natura humana est propicia-
tor. Non igitur inde sequitur, solam
naturam humanam mediatricem esse.

Ideo & enarrationes ueterum mo-
nent non excludi diuinam naturam.
Ac miror quas causas esse cogitent,
cur duæ naturæ unitæ sint, qui solam
humanam naturam contendunt esse
Mediatricem & Redemtricem, certè
non frustra facta est hæc copulatio.
Nec frustra dictum est: Sic Deus di-
lexit mundum, ut Filium unigenitum
daret. Item, Qui propter nos homi-
nes & propter nostram salutem descen-
dit de cœlis.

In Stan

In Stancari scripto, quædam etiam
de Iustificatione inferuntur, ubi ta-
men non recitatur integra doctrina de
eo articulo. Nobis autem magnum
crimen, sed falso obiicit, Ait nostram
doctrinam ex Pelagiana extructam es-
se. Extant Confessiones consentien-
tes multarum Ecclesiarum nostrarum
de præcipuis Articulis, quas non du-
bito ueras esse. Ipse quid sentiat, &
cuius Ecclesiæ ciuis sit, nondum sci-
mus. Si publicis scriptis oppugna-
bit doctrinam Ecclesiarum nostra-
rum, non deerunt qui ueritatem tueri
studebunt, nec deterrebuntur eius
maledicentia.

Hæc scripsi meo nomine. Nam alijs
attrahere certamina cum homine ma-
ledico non uolui. Causa hæc am-
plissima est, & multas grauiissimas di-
sputationes continet, quarum explica-
tio illustrat doctrinam de Filio Dei, &
utilis est ad consolationem & ad inuo-
cationem. Nunc autem fui breuior, &
quædam præteri, quia uideo quosdam
C undiq;

undique arripere calumniandi occasi-
onem. Nec uerò defugio iudicia Ec-
clesiarum, & maxime optarim, de mul-
tis rebus colloqui me posse, cum pluri-
bus uiris doctis & pijs, qui sine acerbis-
sime animorum sententias conferrent.

Subijcio igitur & me ipsum, & om-
nia mea scripta, & hanc ipsam respon-
sionem, iudicio omnium Ecclesiarum
quæ Augustanam confessionem am-
plectuntur, & oro Filium Dei, Domi-
num nostrum Iesum Christum Deum
& hominem, qui dixit: Venite ad me
omnes qui laboratis & onerati estis,
& ego reficiam uos, ut semper Ec-
clesiam sibi in his regionibus colligat
& gubernet, & nos doceat & regat,
A M E N.

Scriptit manu propria
Philippus Melanthon,
in die Festo Ioannis
Baptistæ, in arce Des-
saënsi, M. D. LIII.

QVÆSTIO, An sicut uera
est Propositio, Christus est mor-
tuus secundum naturam humanam,
non secundum diuinam naturam, ita
sit uera Propositio, Christus est Media-
tor tantum secundum naturam huma-
nam, non secundum utranque natu-
ram. An uero differentia sit inter pro-
positiones quæ loquuntur de proprie-
tatibus unius naturæ, & alias propositi-
ones quæ loquuntur de officio quod
conuenit personæ, ut Christus est Rex,
secundum utranq; naturam.

Alia Quæstio, An Christus tan-
tum sit Saluator, quia patitur, & non
eo, quod simul sit efficax, An sit Sal-
uator merito & efficacia.

DEO GRATIA,

VERBA AM-
BROSII IN EPI-
STOLA PRIORE AD
TIMOTHEVM.

VNVS enim Deus, unus & Me-
diator Dei & hominum, homo
Christus Iesus. Dei & Christi unam
significat esse uoluntatem in saluandis
hominibus, Vnde Deum Patrem quia
ab ipso est omnis autoritas, unum esse
fatetur, & unum Mediatorem Dei &
hominum Christum Iesum. Missus
enim à Patre, factus arbiter reconcilia-
uit Deum & homines, reformando eos
ad agnitionem eius, quia enim unus est
Pater & Filius, non persona, sed indif-
ferenti natura, ut arbiter esset Dei &
hominum, Filius Dei assumpta carne,
homo natus est, ut Mediator Dei & ho-
minum homo esset Christus Iesus, id
est, non sine diuinitate, quia in Deo ho-
mo erat, & Deus in homine, ut ex
utroq; esset Mediator, &
utruncq; reconciliaret.

FINIS.

PSALMVS II.

Quare fremuerunt gentes &c.

ARGVMENTVM.

Est prophetia de regno Christi, & Christo, Mundum omnia conaturum, ut Christum & Euangelium de Christo opprimat: sed Deum confirmasse regnum filij sui: Quare futurum esse, ut qui Euangelio obediunt saluentur: Qui autem non obediunt, ut damnentur. Ac nota prophetiam nominatim exprimere locum, Vbi filius Dei, Euangelij uocem praedicaturus erat. & illustrib. testimonijs eam confirmaturus sicut Psalmo centesimo decimo.

*Hic tibi uenturum Christum super omnia regem
Per sua deuicta uulnera morte, canit.
Horrendas in sceptris minas terrena ferentes
Torquet, promissis pectora iusta leuat.*

Quis furor in tantã rabiem cõuerture gētes,
Quæ potuit fremitus caussa fuisse noui?
Cur populi toto tam friuola in orbe loquuntur?
Cur nullum finem terror inanis habet?

C 3

Namque

Namque rebellantes conspirauere tyranni,
Consilijs Reges intumuerere nouis.
Consilia aduersus Dominum insidiosa pararunt,
Illius & Christo quæ nocuisse queant.
Improba, dicentes, rumpamus uincula, nam quid
Non pudet istorum nos iuga sæua pati?
Ipforum tamen ille minas ridebit inanes,
Qui super & cœlos & super astra sedet.
His etenim risum Domino mouere, nec inde
Effectus alios fabula uana refert.
Cum siquidem uolet ipse, illis ea uerba loquetur,
Iratum poterunt quæ decuisse Deum.
Tum furor ipsius exardescet, & opprimet ausos
Ad scelus audaces apposuisse manus.
Atque ita perficiet ne sint rata fœdera, quorum
Tanquam non dubiam constituere fidem.
Ipse autem statui regem, Deus inquit, ut esset,
Qui nostra in sanctam sceptrum Siona ferat.
At mihi conditio hæc longè gratissima uisa est,
Rex ait, hæc lex est quam sine fine loquar:
Dixit enim Dominus mihi, mi carissime fili,
Hac ego progenitum te mihi luce tuli.
Posce, feres quæcunque uoles, quæcūque rogaris,
Nil tibi larga manus nostra negare potest.
Hæredem statuam populis te, totius orbis
Sub pedibus cernes subdita regna tuis.
Nec tamen imperium tibi finiet orbita solis,
Qua uel summa petit, qua uel ad ima cadit.
Inde coërcebis per ferrea sceptrum rebelles,
Contundes manibus saxea corda tuis.

Tam

Tam facile hoc tibi erit fragilem q̄ frāgere testā,
Quam figulus celeris finxerit arte rotæ.
Nunc igitur reges resipiscite, quærite rectum,
Quorum iudicijs terra regenda data est.
Et uanas auferte minas, submitтите tandem
Facti humiles, forti corda superba Deo.
Quinetiam cum læti eritis timor illius astit,
Iratum grauis est res habuisse Deum.
Suscipite unanimes natum, ferte oscula nato,
Ne si indignetur fortè nocere uelit.
Ne uos abiciat recta de sorte bonorum,
Et sine diuina dispereatis ope.
Nam uelut ignis edax simul illius ira furorem
Cœperit, in præceptis omnia uertet agens.
Felices quicumque illi confidere possunt,
Quo sine non alia est spes rata, nulla salus.

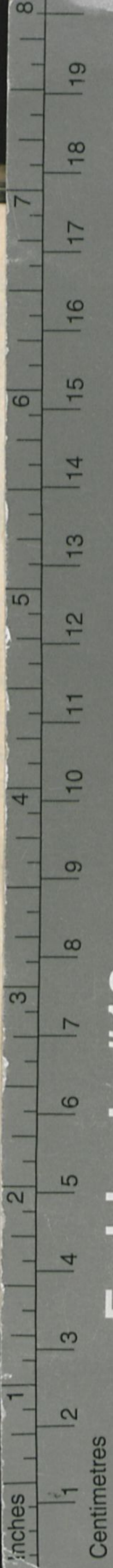
F I N I S.

7218

(X2270650)

sb.

m.c.

B.I.G.

Farbkarte #13

RESPONSIO
DE CONTROVER
SIIS STANCARI,

SCRIPTA A
PHILIPPO MELAN.
ANNO M. D. LIII.

LIPSIÆ

IN OFFICINA VALEN
TINI PAPAE

Anno

M. D. LIII.

7
XIII

